

Kleurloosheid als ziekte
in debuutroman van
Aafke Romeijn
14

Syrië: niemand
heeft een plan
voor de vrede
4

Voetbal Vernedering door PSV maakt drama compleet

Gepaste stilte na rampseizoenen Ajax

Waar bij de nieuwe kampioen PSV de woorden onverstaanbaar, collectief en rust naar boven komen, zijn in Amsterdam de woorden wanbeleid, trainerswisselingen en verdeeldheid toepasselijk. Een shakespeareaans drama.

Maarten Moll
AMSTERDAM

Het is stil in Amsterdam. Het lied van Ramses Shaffy is de perfecte titelsong bij de film die na dit seizoen over Ajax gemaakt kan worden.

Gisteravond, 111 kilometer van het feest dat in Eindhoven werd gevierd, waren de kroegen en kantes waar naar PSV-Ajax werd gekeken al lang leeggelopen. Groter kon het contrast niet zijn. Het was stil in Amsterdam.

Behalve bij de Arena. Terwijl in Eindhoven het kampioensfeest werd gevierd en de vernederende anti-Ajaxliedjes luid klonken, werd bij het Ajaxstadion de bus met de selectie van trainer Erik ten Hag door boze supporters tegengehouden.

Boos, omdat het seizoen volledig in de soep is gelopen. Al vroeg uitgeschakeld in de voorronde van de Champions League, daarna uitgeschakeld in de voorronde van de Europa League. En al vroeg uitgeschakeld in het bekertoernooi. En gisteren de afgang in Eindhoven (3-0 en twee rode kaarten), waar PSV kampioen werd. De boze supporters eisten het hoofd van algemeen directeur Edwin van der Sar. Na twee uur kon de bus weer door en vertrokken de supporters naar huis.

Het werd weer stil in Amsterdam.

Koningsdrama

111 kilometer in vogelvucht is de afstand tussen Eindhoven en Amsterdam, 111 punten lijkt de achterstand van Ajax op PSV, zoveel ging er mis dit seizoen. Die drie eentjes steken natuurlijk ook heel erg in de hoofdstad. Drie keer werd PSV de laatste vier jaar kampioen. Feyenoord was de andere kampioen.

Waar het onderschrift bij de kampioensfoto van PSV uit de woorden onverstaanbaar, collectief en rust bestaat, staat onder de foto van de afdrupende Ajacieden in Eindhoven wanbeleid, trainerswisselingen, en verdeeldheid.

Daar past stilte bij in Amsterdam.

Een drama, dat was dit seizoen, en een beetje moderne Shakespeare zou er een geweldige tragedie van kunnen maken, wat heet, een koningsdrama! Met de perfecte trainer die 'zomaar' naar Dortmund vertrok (Peter Bosz), zijn opvolger (Marcel Keizer) die het niet slecht deed, maar niet werd gesteund door de Ajaxleiding. Diens opvolger (Erik ten Hag) moest werken met een ploeg waar hij maar geen grip op kreeg. Zoals de 'koningen' Van der Sar en directeur spelerszaken Marc Overmars ook geen grip

→ **Het is vier jaar geleden dat Ajax voor het laatst kampioen van Nederland werd.**

FOTO ANP PRO SHOTS

kregen op de club. En dan vertrok clubicoon Dennis Bergkamp ook nog. Wat een zootje.

Maar echt stil werd het in Amsterdam op 8 juli. Toen Abdelhak Nouri op een trainingsveld in Oostenrijk in elkaar zakte. Dat was het echte drama, waar het voetbal opeens bijzaak werd. En die stilte, die de hele competitie voelbaar was, maakte dit seizoen de meeste indruk.

PSV is kampioen; woedende Ajaxfans wachten spelers op bij Arena → 19-21

**49%
GOEDKOPER!**

**Zwitsal
Billendoekjes**
Lotion 72 stuks of
Sensitive 63 stuks

1,49
Elders 2,95 p.st.

**3 voor
4,-**

**ma 16 t/m
zo 22 april**

OP=OP
voordeelshop

**150
WINKELS!**

www.opisopvoordeelshop.nl

Debuutroman Aafke Romeijn herschrijft Nederland anno 2020

‘Ik moest de wereld opnieuw bedenken’

De ziekte kleurloosheid ontwricht de zorg en de samenleving in de debuutroman *Concept M* van muzikant, journalist en schrijver Aafke Romeijn. Een humanitaire ramp dreigt in haar futuristische Nederland.

Marjolijn de Cocq
AMSTERDAM

D aags voor het verschijnen van haar roman *Concept M* openden de kranten over de zorg: ‘Kabinet neemt regie zorgkosten terug’; ‘Kosten zorg op hol’. Een bizarre samenloop van omstandigheden, reageert Aafke Romeijn (31). Want in *Concept M* ontsporen de zorgkosten in Nederland dermate dat een humanitaire ramp dreigt. Maar zij schrijft over Nederland 2020, een Nederland bovendien waarin de geschiedenis een ander verloop heeft gehad. Sinds eind jaren negentig is de Middenpartij de enige in het parlement, is de gezondheidszorg genationaliseerd en raakt de samenleving ontwricht door de mysterieuze ziekte kleurloosheid. In het Midden-Oosten wordt oorlog gevoerd om de winning van kleurstof, de dure medicatie die het debat verhit over het bestaansrecht van de kleurlozen.

Zelden, zegt Romeijn, is ze zo nerveus geweest als over de ontvangst van dit boek. “Het is het meest ambitieuze wat ik ooit heb gemaakt. In de muziek luisteren zo veel mensen mee tijdens het proces, dat alles al *out in the open* is als de single verschijnt. Zet je iets op Spotify, dan heb je een paar minuten later een reactie. Nu duurt het voor mijn gevoel eeuwen. Mensen moeten het boek natuurlijk eerst lezen.”

Hoe kwam u op het idee voor die ziekte van kleurloosheid?
“De kern van het verhaal heb ik drie jaar geleden gedroomd: dat ik in een ziekenhuis was en zo’n kastje voor ampullen op mijn rug had als de kleurlozen in mijn boek – en dat de medicatie op was. Dat het kastje werd ontkoppeld en dat letterlijk elke kleur uit me wegtrok. Ik was op dat moment bezig mijn antidepressiva af te

bouwen en dat mislukte faliekant. En ik wilde zwanger worden, was in gesprek over je voortplanten met een chronische ziekte. Manische depressiviteit is in mijn familie genetisch bepaald. Ik was helemaal niet van plan om daar een publieke mening over te vormen, maar die droom wilde vertaald worden.”

U heeft het gedachtenexperiment van een ander Nederland heel ver doorgevoerd.
“Ik vond dat dat moest, omdat ik in de publieke ruimte politiek altijd zo uitgesproken ben. Zo’n

‘Van Pim Fortuyn tot Rita Verdonk en alle corrupte dikke VVD’ers komen voorbij’

‘Dingen doordenken is ook mijn hobby, niets leukers dan heel erg in en uit te zoomen’

rode policor witte vrouw die zichzelf feminist durft te noemen. Dat maakt het lastig om over politiek te schrijven, dan verwacht iedereen een pamflet. De enige manier om het te doen, was het verhaal in een radicaal andere constellatie te plaatsen.”
“Dingen doordenken is ook mijn hobby, niets leukers dan in de sportschool drie uur te fietsen en heel erg in en uit te zoomen. Van hoe het fysiek is om kleurloos te zijn tot de gevolgen op macro-economisch niveau. Om het geloofwaardig te maken, moest ik de hele wereld opnieuw bedenken en elke vraag die je zou kunnen stellen vooraf bedenken en beantwoorden.”

Tegelijk zijn een aantal van de personages van een heerlijke herkenbaarheid. De corpulente en corrupte premier Stork, de opkomende politica die haar radicaal tegengeluid met een kogel bekoopt.
“Van Pim Fortuyn tot Rita Verdonk en alle corrupte dikke VVD’ers bij elkaar komen voorbij. Ik heb het meeste schrijfplezier gehad aan de bijpersonages, een beetje een kluchtelement met ondubbelzinnige verwijzingen naar de Nederlandse geschiedenis. Dat is een echt spel geweest. Ik krijg vaak de vraag of ik een science-fictionliefhebber ben nu ik me op dit terrein begeef. Toen ik op school zat was het een hype om Tolkien 38 keer te hebben gelezen, maar ik kwam er niet doorheen, het was te ver van mijn bed. Ik hield veel meer van Roald Dahl: het niveau herkenbaar maar met een toegevoegd magisch element. Daarom, om het voor mezelf behapbaar te maken, heb ik het ook zo gedaan.”

De kleurloosheid, is dat ook een vertaling van uw eigen angst voor een kleurloos bestaan?
“Daar heb ik helemaal niet over nagedacht, maar dat is absoluut een goede analyse. De angst om grijze dingen te produceren is heel groot. Dingen maken is waar ik mijn zelfbeeld aan ophang, dus dat zou heel erg zijn. *Concept M* is mijn zevende boek, al is het mijn debuutroman. Ik heb kinderboeken geschreven, en mijn vorige roman, waar ik zes jaar aan heb gewerkt, zal nooit uitkomen. Die is gebaseerd op de zes jaar dat ik als docent Nederlands heb gewerkt. Maar toen ik die af had, besepte ik: zoals dit boek zijn er heel veel, ik weet niet wat dit toevoegt. En ik dacht: ik debuteer maar een keer. Dus ik moet uitbreken om écht iets bijzonders te kunnen doen.”

Aafke Romeijn, *Concept M*, De Arbeiderspers, 253 blz., €19,95.

Een veelbelovend begin dat blijft hangen in simplisme

THEATER
DE EUROCOMMISSARIS
Door Mugmetdegoudentand
Gezien 14/4, Amstelveen
Te zien tournee t/m 31/5; 22 t/m 26/5,
Theater Bellevue

“De Europese Unie is natuurlijk totaal onbegrijpelijk en als insider weet ik daar automatisch veel meer van dan degene die me verzonnen heeft.”

Charlotte Hajenius is een verzonnen personage, maar dat weet deze Eurocommissaris Regelgeving – met een echt bestaande Facebookpagina – donders goed.
Mugmetdegoudentand werkt vaker met dit soort mystificaties (ik herinner me ‘Max’ van Marcel Musters die opdook in Hemafolders en een top-40-hit had) en het begin van de voorstelling *De Eurocommissaris* is veelbelovend. Schrijfster/actrice Joan Nederlof maakte Hajenius om de EU te kunnen aanpakken en daarboven-

op maakte ze van haar een goedlachse VVD-tut, die ze de carrière van Frans Timmermans (de echte Eurocommissaris Regelgeving, maar dan wel een PvdA’er) meegeeft.
Pruik en parelketting
Dat is spannend: op die manier moet je als kunstenaar in gesprek met iemand die je tegelijkertijd bewondert en met wiens ideeën je het grondig oneens bent. Maar *De Eurocommissaris*, een solo van Nederlof die drie jaar geleden werd ontwikkeld als lunch-

pauzevoorstelling bij Bellevue en nu in een uitgebreide versie op tournee gaat, blijft hangen in een wel heel simplistisch beeld over Europese politiek.
In een decor (ontwerp Christiaan Klasema) met drie grote videoschermen waarop Nederlof alsof het iPads zijn beelden heen en weer swipet, gaan de pruik en de parelketting van Hajenius al gauw af en neemt Nederlof zelf het woord, als *Brandpunt*-journaliste (inclusief heel geestige parodie op de in en uit beeld schui-

vende televisiepresentator) die Hajenius’ jeugd uit de doeken doet en haar lastige vragen begint te stellen.
Het probleem is dat Nederlof haar schepping niet serieus wil nemen
Maar het probleem is dat Nederlof haar schepping helemaal niet serieus lijkt te willen nemen. Hajenius wordt steeds meer een oppervlakkig, cli-

→ Aafke Romeijn: 'Van een rode policor witte vrouw die zichzelf feminist durft te noemen verwacht iedereen een pamflet.'

FOTO MARC DEURLOO

over Europa

chés spuiend onmens en Nederlof verliest zich in een niet bijster interessante uitwijding over wie de macht heeft in de EU.

Prangend probleem

Ze eindigt met filmbeelden over vluchtelingen – waarin Nederlof op toneel zichzelf slim in videobeelden ensceneert van Griekse boten of Hongaarse vluchtelingenkampen. Tenslotte pleegt ze een coup en organiseert ze een Europese republiek (naar het boek van Ulrike Guérot). Nu

is het vluchtelingenvraagstuk een van de meest prangende problemen voor de Europese politiek, maar wat zij zouden opschieten met een door de regio's bestuurd Europa zoals hier wordt voorgesteld is me een raadsel.

Er zitten hier en daar prikkelende ideeën in *De Eurocommissaris*, maar ik begrijp werkelijk niet waarom het vrolijk complexe spel met fictie en werkelijkheid in de vorm moet samengaan met zo'n onnozel inhoudelijk statement.

Simon van den Berg

VOOR ALLES

Wende wint Annie M.G. Schmidtprijs

Het lied *Voor alles*, gecomponeerd en uitgevoerd door Wende Snijders en geschreven door Joost Zwagerman, is gisteren in Theater Bellevue bekroond met de Annie M.G. Schmidtprijs. 'Een griezelig goed lied,' aldus de jury. 'Wende gebruikt een tekst van de bovenste plank voor haar intrigerende lied over angst. Het is een lange opsomming van beelden, onderbroken door een gezongen refrein dat je niet loslaat. Dat maakt het tot een lied van grote allure, waarin muzikaal een nieuwe bladzijde wordt opengeslagen in de geschiedenis van de kleinkunst, een lied waar onder de dwingende hartslag klinkt van een hartstochtelijke zangeres.'

WACHTMEESTER

Acteur R. Lee Ermey (74) overleden

De Amerikaanse acteur R. Lee Ermey, onder meer bekend uit *Full Metal Jacket*, is op 74-jarige leeftijd overleden. Ermey was in zijn jongere jaren sergeant in het Amerikaanse leger, en werd ook na zijn overstap naar Hollywood geregeld gecast als militair of politiemann. Zo was hij te zien als Majoor Tilman in *Mississippi Burning*, Sheriff Hoyt in de *The Texas Chain Saw Massacre* remake, generaal Platt in *Body Snatchers* en als een politiechef in *Se7en*. Voor zijn rol als Wachmeister Hartman in Stanley Kubricks *Full Metal Jacket* werd hij genomineerd voor een Golden Globe. Hij was ook de stem van speelgoedleider Sarge in *Toy Story* en de gevangenisbaas in *SpongeBob SquarePants*.

BOEKEN IN OOST

Stadsdeel Oost krijgt eigen boekenfestival

Op 25, 26 en 27 mei 2018 organiseren buurtkrant Dwars, Linnaeus Boekhandel, Uitgeverij Babel & Voss en Schrijvers uit Oost een festival over boeken en schrijvers uit stadsdeel Oost. In het kader van het festival zijn er diverse activiteiten in de buurt. Ook verschijnt de bundel *Door Oost*, met verhalen van schrijvers Henk Spaan, Alma Mathijssen, Auke Kok, Joyce Roodnat, Roman Helinski, Nina Polak, Daniël Rovers, Eva Posthuma de Boer, Erik Rozing, Marijke Schermer, Marijn Sikken, Melle Maré, Henna Goudzand en Tjeerd Posthuma. Voor meer informatie en de volledige programmering zie de website: www.boeken-dooroost.nl.

'De vrouw' blijft in opera van Jeths een statisch personage

KLASSIEK

JETHS-THE TELL-TALE HEART, BARTÓK-BLAUWBAARD

Door Radio Filharmonisch Orkest

o.l.v. Jaap van Zweden

Solisten J. Banse (sopraan), M. DeYoung (sopraan), M. Petrenko (bas)

Gehoord 14/4, Concertgebouw

De NTR Zaterdagmatinee bood dit weekeinde de concertante première van een nieuwe opera van Willem Jeths. Hij maakte van een verhaal van Edgar Allan Poe een eenakter van een half uur. *The Tell-Tale Heart* is een spookvertelling waarin een vrouw een man vermoordt omdat hij een onmenselijk gierenog heeft. Vaalblauw, compleet met het vlies dat bij vogels voor de ogen glijdt.

Dat griezeloo staat vast ergens voor, maar de vrouw vertelt alleen wat er is gebeurd en daar blijft het bij. Ze denkt ermee weg te komen, maar als de politie langskomt, gaat haar hart zo tekeer dat ze zonder aanleiding bekend.

Dat er niets verklaard wordt, is een interessant gegeven voor een opera. Muziek kan suggereren hoe de emoties van de vrouw zich ontwikkelen. Zonder dat de gebeurtenissen worden gespecificeerd kan het een muzikale spanningboog trekken die het voor de luisteraar logisch maakt dat er wordt vermoord, terwijl het verhaal heel mal is. Helaas gebeurt dat niet.

Het dwaalt nogal doelloos rond in een terugblikkend idioom dat weinig dwingende reden uitstraalt – al klinkt het allemaal wél heel goed.

Jeths heeft een broeierige sfeermuziek opgetrokken, maar al lonkt het veel naar Mahlers psychologische dramatische symfonieën, het is filmmuziek die illustreert. Het blijft aan de oppervlakte, terwijl de bestaansreden van het genre opera nou juist is dat de muziek structuur aan het drama geeft en de psychologie van een personage uitdrukt. Iets toevoegt dat niet in de tekst te vinden is.

Dat lukt niet omdat de partij voor de sopraan zo weinig pregnant is, niet echt opmerkelijke noten bevat en

niet veel vertelt. Het drama zou in het orkest kunnen liggen maar daarin gaat het vooral om voor de hand liggend uitbeelden en sfeer maken. Een streepje licht leidt tot een triangel, de angst om gek te worden klinkt stevast in een flexatone en als het eng wordt, gaat het donderen of verstilt het quasispannend. De vrouw is een statisch personage dat niet tot leven wordt gekust door de muziek.

Het stuk blijft voortdurend in herhaalde harmonieën hangen en nergens wordt de tonale/modale taal gebruikt om richting aan het drama te geven door een duidelijk dramatisch verloop in de harmonische structuur aan te brengen. En de manier waarop het harmonisch van kleur verschieft en lijn in de handeling en de ontwikkeling van de personages brengt, is de kracht van het tonale muziekdrama waar Jeths naar verwijst – van Mozart tot Puccini of Bartók.

Bartóks *Hertog Blauwbaards burcht*, die na de pauze volgde, is een

treffend voorbeeld. *Blauwbaard* heeft – ook in één akte – een geweldige spanningsboog, opgebouwd in duidelijk van elkaar verschillende scènes. Blauwbaard en de ongelukkige verliefde Judith, die hij gaat vermoorden, zijn dankzij de muziek lo-

Het dwaalt nogal doelloos rond, al klinkt het allemaal wél heel goed

gisch handelende, warmbloedig tragische personages. Zonder muziek zou je niets van wat wordt verteld geloven en er ook geen interesse in hebben.

Beide opera's kregen onder de gedeceideerde baton van Jaap van Zweden prima uitvoeringen en de Judith van Michelle DeYoung was van wereldklasse. Het publiek onthaalde Jeths nieuwe opera wél op bravo's.

Roeland Hazendonk

→ De opera's kregen onder de baton van Jaap van Zweden prima uitvoeringen.